

bestemte Afvisning af denne Tanke nu skal optages som Udtryk for, at Venstre paa dette Punkt afgørende har taget Stilling mod sit tidligere Standpunkt.

Den højtærede Minister talte om, at Liberalismen havde anerkendt Strejkeretten. Jeg skal ikke komme ind paa nogen indgaaende teoretisk Diskussion herom, vort Forslag tager, som vor Ordfører saa stærkt har betonet, Sigte paa den bestemte Situation, der nu foreligger; men jeg vil dog gerne overfor den højtærede Ministers udprægede Manchester-Standpunkt paa dette Omraade have Lov til at minde om, at det jo ofte gaar saaledes, at man først opdager et Princip og bagefter Princippet Undtagelser, Princippet Begrænsning. Og ligesom vi paa mange andre Omraader efterhaanden har lært at indse, at Liberalismens Princip kræver sine sociale Begrænsninger, saaledes kunde det meget vel tænkes, at vi ogsaa paa dette Omraade maatte anerkende, at selv om Strejkeretten kunde hjemles, maatte den dog have sine Grænser. Den har sine Grænser dér, hvor den — det samme gælder Lockoutretten — udsætter selve Samfundets Eksistens for Fare, og det er netop det Synspunkt, der ligger bag det Lovforslag, som her foreligger, idet vi jo paa ingen Maade tænker os en Voldgiftsdom bragt i Anvendelse uden som det yderste Middel. Efter det Lovforslag, der her foreligger, skal Voldgiftsretten selv i andre Konflikter end den, som det umiddelbart tager Sigte paa, kun kunne bringes til Anvendelse, efter at Forligsinstitutionens Mæglingforslag er forkastet, eller efter Forligsinstitutionens Indstilling, altsaa kun som det yderste Middel dér, hvor Spørgsmaalet er den fredelige Afgørelse eller den Kamp, der kan true selve Samfundslivets uforstyrrede Gang. Naar vi tager det paa denne Maade, tror jeg, vi er inde paa en Begrænsning, som netop kun er en fornuftig Begrænsning af Liberalismens Princip paa dette Omraade.

Overfor de øvrige Indvendinger, der er rejst mod det her foreliggende Lovforslag, vil jeg blot i Anledning af den Udtalelse, som det ærede Medlem Hr. Brønsen fremsatte om, at vi ikke havde nogen Sikkerhed for, at en Voldgiftsdom blev efterkommet, for det første understrege, hvad mit Partis Ordfører sagde, at saaledes som Situationen nu foreligger, tør man sikkert forvente, at en saadan Voldgiftsdom vil blive efterkommet. Men jeg maa dernæst minde om, at vi i de senere Aars Lovgivning er kommet ind paa at skabe et Retsværn om Overenskomsterne af en Art, vi

ikke tidligere kendte, nemlig gennem den faste Voldgiftsrets Domme. Vi havde jo tidligere ikke nogen særlig Sikkerhed for, at de kollektive Overenskomster blev overholdt; vi havde ikke anden Sikkerhed derfor end den, der kunde ligge i det almindelige civilretlige eller privatretlige Søgmaal, men gennem Loven af 4. Oktober 1919 er, vi kommet ind paa at skabe et Retsværn om indgaaede Overenskomster. Nu kan man naturligvis sige, at hvis Parterne bryder en saadan kollektiv Overenskomst, kan Samfundet komme til at mangle Magtmidler. Men vi har dog paa den anden Side set, at der gennem den faste Voldgiftsrets Domme er skabt et Retsværn om saadanne Overenskomster selv i saa urolige Tider som Aaret 1919, hvor vi havde en Række Domme af den faste Voldgiftsret til Værn om Overenskomsterne — jeg minder om den Dom, der paalagde Havnearbejdernes Fagforening en Bod paa 800 000 Kr. Og ligesom vi paa dette Omraade er inde paa at skabe et Retsværn om indgaaede Overenskomster, skulde det vel paa ingen Maade være utænkeligt, at vi ogsaa kunde skabe et Retsværn om den Voldgiftsdom, Samfundet som det yderste Nødmiddel vilde søge til, naar Samfundets Eksistens var truet, naar selve Samfundslivets uforstyrrede Gang var i Fare. Det er ogsaa højst ejendommeligt, at man fra alle Sider i denne Sal kan tage bestemt Afstand fra Krigsfriheden for Staterne, for der er i selve Sagen og i selve den Tankegang, der ligger bagved Konflikterne, ingen Forskel paa Krigen mellem Staterne og Krig mellem Klasserne. Det er den samme Tankegang, der bærer dem begge, og lettere skulde det vel snarere synes at være at undgaa Kamp mellem Klasserne, fordi vi dog dér har Samfundsorganisationen over Klasserne, medens vi i Forholdet mellem Staterne ikke har nogen Staten overordnet organiseret Myndighed. Det er derfor Udtryk for en Tankegang, jeg ikke kan finde logisk uangribelig, at man er Tilhænger af den ubetingede Afskaffelse af Krigsfriheden for Staterne, samtidig med at man holder paa den ubetingede Krigsfrihed for Samfundsklasserne. Det er et Standpunkt, der i det lange Løb ikke lader sig haandhæve, og som kan føre til Mistanke om, at de, der er ubetingede Tilhængere af Afskaffelse af Krigsfrihed for Staterne, er det, fordi de hører til et lille Folk, der ikke ved Magtmidler kan gøre sig gældende i Staternes Samfund, medens de, naar vi vender os til Folkenes indre Liv, hvor de har Betingelser for at anvende deres Magtmidler,